

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

[Cilt/Volume: 9, Sayı/Issue: 2, Temmuz/July 2025]

Gökhan TUNÇ

<https://orcid.org/0000-0002-9450-8045>

Prof. Dr.

gokhantunc@anadolu.edu.tr

Anadolu Üniversitesi

<https://ror.org/05nz37n09>

Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yapay Zekâ Şiir Yazabilir mi? ChatGPT Örneğinde Yapay Zekânın Şiir Yazma Kabiliyetinin İncelenmesi

*Can Artificial Intelligence Write Poetry? An Examination of AI's
Poetry-Writing Capability through the Case of ChatGPT*

Araştırma Makalesi | *Research Article*

Geliş Tarihi | *Date Received*: 28.05.2025

Kabul Tarihi | *Date Accepted*: 05.07.2025

Yayın Tarihi | *Date Published*: 20.07.2025

Atf | *Citation*

Tunç, G. (2025). Yapay Zekâ Şiir Yazabilir mi? ChatGPT Örneğinde Yapay Zekânın Şiir Yazma Kabiliyetinin İncelenmesi. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 9(2), 930-951. <https://doi.org/10.34083/akaded.1708572>

Tunç, G. (2025). Can Artificial Intelligence Write Poetry? An Examination of AI's Poetry-Writing Capability through the Case of ChatGPT. *Journal of Academic Language and Literature*, 9(2), 930-951. <https://doi.org/10.34083/akaded.1708572>

Makale Bilgisi | *Article Information*

Değerlendirme <i>Review Reports</i>	Çift Taraflı Kör Hakemlik (İki İç Hakem+İki Dış Hakem) <i>Double-blind. (Two External Referees)</i>
Etik Beyan <i>Ethics Statement</i>	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur <i>Ethical principles were followed during the preparation of this study</i>
Etik Kurul Belgesi <i>Ethics Committee Approval</i>	Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmektedir <i>Article require an Ethics Committee Approval.</i>
Etik Bildirim <i>Complaints</i>	adeddergi@gmail.com
Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir <i>The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest</i>
Benzerlik Taraması <i>Similarity Checks</i>	Yapıldı Yes – iThenticate
Telif Hakkı ve Lisans <i>Copyright&License</i>	Yazarlar, dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler. Bu çalışma Atif-GayriTicari 4.0 Uluslararası lisansı altında yayımlanır <i>Authors publishing with the journal retain the copyright. This work is licensed under Attribution-NonCommercial 4.0 International</i>

© Gökhan TUNÇ | Creative Commons [Attribution-NonCommercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Öz

Yapay zekânın özellikle son yıllarda hızla ilerlemesi, farklı alanlardaki kabiliyetlerinin insan becerileriyle karşılaştırılmasına yol açmıştır. Yapay zekânın, hukuktan eğitime kadar birçok alanda şaşırtıcı bir performans göstermesi bu bağlamda dikkat çekmiştir. Buna karşılık yapay zekânın yapabilirliklerinin nispeten daha az sorgulandığı alan genelde edebiyat özelde ise şiirdir. Bahsedilen çerçevede bu makalede, genel kabulde insana özgü görülen şiir türünün, yapay zekâ tarafından insan şairle ayırt edilemeyecek derecede başarılı taklit edilip edilemeyeceği ChatGPT-4.5 modeli örneğinde tartışılmıştır. Bu çalışmaya, Alan Turing'in "taklit oyunu" çerçevesinde geliştirdiği Turing Testi çıkış noktası olmuştur. Bu amaçla, yapay zekâyâ halk şiiri, divan şiiri ve çağdaş Türk şiiri tarzında üç şiir yazdırılmış ve örneklem olarak seçilen 162 Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü lisans ve yüksek lisans öğrencisinden okudukları şiirleri yapay zekânın mı yoksa insan şairin mi yazdığını ayırt etmeleri beklenmiştir. Ayrıca oluşturulan anketle uzman katılımcıların şiirin yazarını belirlerken hangi unsurunu ön planda tuttukları, şiir okuma/yapay zekâ kullanma sıklıkları ile şiirleri doğru ayırt edebilmeleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve şiirlere dair estetik değerlendirmelerinin neler olduğu tespit edilmiştir. Çalışmadan çıkan en önemli sonuçlardan biri, uzman katılımcıların Turing Testi'nde belirlenen oranların çok üstünde bir oranda yapay zekânın yazdığı şiiri insan şairden ayırt edememeleridir. Buna göre yapay zekânın yazdığı şiirler tarzlara göre şu şekilde insan şair ürünü olarak kabul edilmiştir: Halk şiiri %58.6, divan şiiri %88.3 ve çağdaş Türk şiiri %51.9. Ayrıca ki-kare testiyle uzman katılımcıların halk şiiri ve divan şiiri tarzında yazılmış ürünlerin yazarına dair cevaplarının rastgelelik özelliği göstermediği ortaya konmuştur. Ancak uzman katılımcıların çağdaş Türk şiirini kimin yazdığını belirleme konusunda kararsızlık içinde oldukları, katılımcılarda belirgin bir algı farkının olmadığı görülmüştür. Buna ek olarak bu çalışmada uzman katılımcıların şiirin yazarına dair algısının, şiire yönelik olumlu değerlendirmelerini anlamlı bir şekilde etkilediği sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Modern Türk Edebiyatı, Şiir, Şair, Yapay Zekâ, Büyük Dil Modelleri.

Abstract

The rapid advancement of artificial intelligence, particularly in recent years, has prompted comparisons between its capabilities and human skills across various domains. In this context, artificial intelligence (AI) has demonstrated remarkable performance in a wide range of fields, including law and education. However, literature—especially poetry—remains a domain where the capabilities of AI have been comparatively less examined. Within this framework, this study explores whether poetry—a genre widely regarded as inherently human—can be convincingly imitated by AI to a degree that is indistinguishable from the work of a human poet, using the ChatGPT-4.5 model as the case study. The study adopts the Turing Test—originally formulated by Alan Turing as part of his “imitation game”—as its theoretical foundation. Accordingly, the AI was instructed to compose three poems in the styles of folk poetry, classical Ottoman (divan) poetry, and contemporary Turkish poetry. A sample group of 162 undergraduate and graduate students from the Department of Turkish Language and Literature at the Faculty of Letters, Anadolu University, was then asked to determine whether the poems they read had been written by a human poet or generated by artificial intelligence. Additionally, a survey was conducted to

identify the criteria expert participants prioritized when attributing authorship, whether there was a correlation between participants' frequency of reading poetry or using AI tools and their ability to identify the poem's author correctly, and their aesthetic evaluations of the poems. One of the most significant findings of the study is that expert participants were unable to distinguish poems written by artificial intelligence from those written by human poets at rates well above the threshold established by the Turing Test. Specifically, the AI-generated poems were perceived as human-authored at the following rates: 58.6% for folk poetry, 88.3% for classical Ottoman (divan) poetry, and 51.9% for contemporary Turkish poetry. Furthermore, chi-square tests revealed that participants' responses regarding the authorship of the folk and divan poems did not follow a random pattern. In contrast, for the contemporary Turkish poem, participants appeared undecided, with no significant differences in perception observed. Additionally, the study found that participants' perception of authorship had a statistically significant influence on their positive aesthetic evaluations of the poems.

Keywords: Modern Turkish Literature, Poetry, Poet, Artificial Intelligence, Large Language Models.

Giriş

Birçok eleştirmen, şiir türünün insanın en incelikli ürünlerinden biri olduğuna dair bir sav ileri sürmektedir. Örneğin çağdaş Batı eleştirisinin önemli isimlerinden biri olan Terry Eagleton, “Şiir en iyi halinde, insan bilincinin mükemmel biçimde incelikli bir ürünüdür.” (2011, s. 35) demektedir. Türk Dil Kurumunun *Güncel Türkçe Sözlük*'ünde “Düş gücüne, hayale, imgeye, gönle seslenen, anı, duygu, coşku uyandıran, etkileyen şey.” (Türk Dil Kurumu, t.y.) şeklinde tanımlanan şiir, bilhassa insanın duygularıyla, heyecanlarıyla, hatıralarıyla ilişkilendirilir. Bu çerçevede şiir türüyle insanların iç dünyası arasında doğrudan bir ilişki kurmak mümkündür. Bununla birlikte edebiyat araştırmacıları, şiirin gündelik dilden farklı bir dille oluşturulduğunu ileri sürmektedir. Söz konusu araştırmacılara göre şairler, gündelik dilden yola çıkarak şiir dili olarak vasıflandırılan yeni bir dil inşa ederler. Böylesi bir dili inşa eden şairin ise özel bir yeteneğe sahip olduğu düşünülür. Nitekim Arapçada şair, “sıradan fânilerin bilmediğini bilen anlamına gelir.” Bu bilgiyi ise ilham perisinden alır (Kilito, 2021, s. 13). Benzer şekilde genelde doğu geleneğinde özeldir ise divan şiirinde iyi şiir yazabilen kişilerin “şâir-i mâder-zâd” (anadan doğma şair) niteliklerine ve Allah vergisi bir yeteneğe sahip olduklarına vurgu yapılır. Aynı düşüncenin modern Türk şairlerinde de olduğu gözlemlenebilir. Örneğin modern Türk edebiyatının önemli ismi Sezai Karakoç, veli şairlerin ilahi bir ilhama sahip olduklarını, yeti ve yetkilerle donatıldıklarını savunur (1997, s. 44). Diğer taraftan Karakoç şairin Tanrı için toplumun temsilcisi ve sözcüsü olduğunu, onun vesilesiyle insanları bağışlayabileceğini dile getirir (1997, s. 56). Bowra ise “Yalvaçlar ve biliciler” adlı yazısında şairi, Tanrı'nın sözcüsü olarak konumlandırır (2004, s. 13). Bununla birlikte romantik dönemden başlayarak şiirin diğer türlerden üstün tutulduğuna ve bir dâhi özelliğine sahip şairin ancak şiir yazabileceğine dair bir algılayıştan da bahsetmek gerekir. Bir başka ifadeyle romantik akımla birlikte oluşan genel kabule göre herkes şiir yazamaz, şiir yazabilmek ancak özel bir yeteneğe sahip olmayı gerektirir. Peki yapay zekâ şiir yazabilir mi?

Yapay zekânın şiir yazıp yazamayacağı yönünde soru soran ilk araştırmacılardan biri, Alan M. Turing'dir. Turing devrim niteliğindeki "Computing machinery and intelligence" başlıklı yazısında, makineden Forth Köprüsü hakkında şiir yazmasını ister. Ancak makine şiir yazamayacağını söyleyerek bu talebi geri çevirir (Turing, 1950, s. 444). Fakat şu anda ChatGPT-4o'ya "Bana Forth Köprüsü hakkında şiir yazabilir misin?" diye sorduğunuzda olumlu cevap almanız mümkündür. Bu aşamada yapay zekânın gerçekten şiir yazıp yazamayacağı konusu gündeme gelebilir.

1960'lı yıllarla birlikte otomatik şiir üretme yöntemlerinin geliştirildiğine şahit oluruz. Bu bağlamda en yaygın örneklerden biri, şiirin dizelerinin yerlerini değiştirerek çok sayıda yeni şiir oluşturulmasıdır. Erken dönem "deneysel şiir" yaklaşımları, mevcut şiirlere çeşitli kombinatoriyel işlemler uygulayarak yeni şiirler oluşturmuşlardır (Oliveira, 2017, s. 11). Bu bağlamda örnek verilebilecek gruplardan biri Fransız "Matematik ve Bilgisayarlarla Yardımlı Edebiyat Atölyesi" (ALAMO) idi. ALAMO'nun öne çıkan denemelerinden biri "rimbaudelaireler"dir. Bu deneyde Rimbaud'nun bir sonesinin yapısı alınmış, isim, fiil ve sıfatlar kesilmiş, ortaya çıkan boşluklar Baudelaire'in şiirlerinden alınan kelimelerle doldurulmuştur (Linardaki, 2022, s. 4). Milenyumun başına kadar bu alan, Bilgisayar Bilimi Topluluğu tarafından fazla ilgili görmemişti. Oliveira'nın belirttiği gibi özellikle yapay zekâ (AI) ve hesaplamalı yaratıcılık alanlarında çalışan araştırmacılar bu konularla ilgilenmeye başlamışlardır. Gervás (2000) ve Manurung (2003) gibi isimlerin çalışmaları sayesinde "akıllı" şiir üretim sistemlerinin gelişimi büyük bir ivme kazanmıştır (Oliveira, 2017, s. 11). ChatGPT gibi genel yapay zekâların ortaya çıkışı ile birlikte yapay zekânın sanatsal gücünü, edebiyatla ilişkisini ve şiir yazma kabiliyetini tartışan araştırmaların hızlı bir şekilde arttığı görülmektedir. Örneğin Hutson ve Schnellmann, ChatGPT-3 gibi modellerin çok yönlülüğünü vurgulayarak farklı yazarlık türlerinin inceliklerini taklit edebilme becerilerine dikkat çekerler (Rahmeh, 2023, s. 372). Bu makalenin de esas konusu olan yapay zekânın sanatçıları, şairleri ve yazarları taklit edebilme vasfıyla ilgili özellikle son yıllarda birçok araştırmacının yapılması dikkat çekicidir. Bu bölümde bahsedilen çerçevede bazı çalışmalara yer verilmiştir.

Yapay zekânın genel olarak sanat, edebiyat ve özelde de şiir konusunda yapabilirliklerini, sınırlarını, niteliğini sorgulayan ve tartışan çalışmaların bilhassa 2022 yılından sonra hızla arttığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda Yikang Sun ve arkadaşları, "From pigments to pixels: a comparison of human and AI painting" adlı yazılarında yapay zekânın resim yapma kabiliyetini ölçmektedirler. Yazarlara göre yapay zekâ her ne kadar başarılı resimler üretse de gerçek yaşam deneyimi ve duygusal derinlikten yoksun olduğu için hâlâ insan sanatçıları kadar derinlikli eserler oluşturamamaktadırlar (2022, s. 13).

Arja Kangasharju ve arkadaşları, 2022 yılında yayımladıkları "Lower secondary students' poetry writing with the AI-based Poetry Machine" başlıklı çalışmalarında, Şiir Makinesi örneğinde yapay zekâ destekli dijital araçların, öğrencilerin şiir yazma kabiliyetini olumlu yönde etkileyebileceğini iddia ederler. Onlara göre yapay zekâ temelli dijital araçlar; öğrencilerin şiire olan ilgisini artırabilir, yeni şiirsel biçimlerle deneme yapmalarını teşvik

edebilir ve dijital yazımı sınıf içi yazımla bütünleştirerek yazma becerilerini geliştirebilir (2022, s. 4-5).

Hassan Rahmeh, 2023 yılında yazdığı “Digital verses versus inked poetry: Exploring readers’ response to AI-generated and human-authored sonnets” başlıklı makalesinde, Lübnan Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde yüksek lisans yapan 80 öğrencinin üzerinde Shakespeare’in “Sonnet 18”i ile ChatGPT’nin ürettiği benzer temalı bir sonenin etkisini karşılaştırır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre öğrenciler, karmaşık dili ve güçlü duygusal etkisi nedeniyle Shakespeare’in “Sonnet 18”ini AI tarafından üretilene tercih etmiştir (2023, s. 372).

Nils Köbis ve Luca D. Mossink 2021 tarihli “Artificial intelligence versus Maya Angelou: Experimental evidence that people cannot differentiate AI-generated from human-written poetry” adlı makalelerinde, insanların yapay içerikle insan yazımı içerik arasındaki farkı ayırt edebilme becerilerine odaklanır ve bu yolda Turing Testi’ne başvururlar. Çalışmada, insanların ChatGPT-2 tarafından üretilmiş şiirleri çoğu zaman insanlar tarafından yazılmış şiirlerden ayırt edemedikleri sonucuna ulaşırlar (2021, s. 1).

Bu çalışmayla doğrudan ilişkili olması nedeniyle değinilebilecek son araştırma Brian Porter ve Edouard Machery’nin 2024 yılında yayımlanan “AI-generated poetry is indistinguishable from human written poetry and is rated more favorably” başlıklı makaleleridir. Araştırmacılar, ABD’de yaşayan 1634 katılımcının yapay zekânın yazdığı şiirleri tanınmış şairlerin şiirlerinden ayırt edip edemediklerini sorgulamışlardır. Buna göre 10 ünlü İngilizce yazan şairden beşer şiir seçilmiş ve ardından seçilen şairlerin tarzında ChatGPT-3.5 ile beşer şiir oluşturulmuştur. Katılımcılara seçilen şairin 10 şiiri rastlantısal bir sırayla gösterilmiştir. Bu şiirlerden beşi gerçek, beşi ise yapay zekâ tarafından üretilmiştir. Makaleden ortaya çıkan dikkat çekici sonuç, yapay zekâ tarafından üretilen şiirlerin ritim ve güzellik gibi niteliklerde katılımcılar tarafından daha olumlu değerlendirildiğinin tespit edilmesidir (2024, s. 1-10).

Bu çalışmada, en temelde, burada anılan çalışmalardan farklı olarak alanında uzman veya uzmanlaşma yolunda olan katılımcıların yapay zekânın ürettiği şiirleri insan şairlerin kaleme aldıkları ürünlerden ayırıp ayıramayacağı sorgulanacaktır. Böylesi bir çaba yapay zekânın şiir yazma kabiliyetinde ulaştığı aşamayı somut olarak ortaya koyacaktır. Bu çalışmanın temel amacı, yapay zekânın edebiyat alanındaki yetkinliğini şiir yazma edimi üzerinden incelemektir. Özellikle yapay zekânın bir insan şair gibi şiir yazıp yazamayacağı, daha doğru bir ifadeyle insan bir şairi başarıyla taklit edip edemeyeceği uzman katılımcıların değerlendirmeleri aracılığıyla ortaya konmuştur. Bu bağlamda yapay zekâ ve insan zekâsının edebî üretim süreçlerindeki benzerlikleri ve farklılıkları anlaşılmasına çalışılmıştır. Araştırmanın alt amaçları ise aşağıdaki gibidir:

1. Uzman katılımcılar tarafından yapay zekânın ürettiği şiirlerin, insan şairlerin yazdığı şiirlerden ayırt edilmesinde anlamlı bir fark mevcut mudur?
2. Uzman katılımcıların okudukları şiirin yapay zekâ ya da insan şair üretimi olduklarını düşünmelerinin en temel nedeni nedir?

3. Uzman katılımcıların lisansta okudukları sınıf veya yüksek lisans düzeyinde olmalarıyla yapay zekâ ve insan şairin şiirlerini ayırt edebilmeleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmakta mıdır?
4. Uzman katılımcıların şiir okuma sıklıkları ile yapay zekâ ve insan şairin şiirlerini ayırt edebilme yetenekleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Uzman katılımcıların yapay zekâ kullanma sıklıkları ile yapay zekâ ve insan şairin şiirlerini ayırt edebilme yetenekleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Uzman katılımcıların okudukları şiirin yapay zekâ veya insan şair tarafından üretildiğini düşünmeleriyle şiir beğenileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Uzman katılımcılar yapay zekâ ya da insan şairin verilen şiirini; konu, biçim, üslup, dil, duygu ve ritim gibi özellikler açısından nasıl değerlendirmektedirler?

1.Yöntem

Çalışmanın yönteminde; yapay zekânın gelişimini, bulunduğu noktayı, zekâsını ve düşünüp düşünmediğini sorgulamak açısından devrim niteliğinde bir çalışmaya imza atan Alan M. Turing'in "Computing machinery and intelligence" başlıklı yazısı çıkış noktası olarak tasarlanmıştır. Bu yazıdan yola çıkılarak çalışmada özgün bir yöntem oluşturulması hedeflenmiştir. Bilindiği gibi 1950 yılında, yazısının hemen girişinde "Makineler düşünebilir mi?" gibi bulunduğu zamanın çok ötesinde bir soruyu gündeme getiren Turing, dile getirdiği soruya "taklit oyunu" olarak adlandırılan bir oyunla cevap bulmaya çalışır (Turing, 1950, s. 433-460). Turing'in ilham aldığı "taklit oyunu" Viktoryen bir salon oyunudur. Bu oyunda bir kişi, sorduğu sorulara verdiği cevaplardan hareketle karşısındaki insanın aklındaki bir kadın mı yoksa erkek mi olduğunu tahmin etmeye çalışmaktadır (Wooldridge, 2022, s. 36). Bu bağlamda yapay zekânın insan zekâsına, insanın duygu ve düşüncelerine ait olduğunu düşündüğümüz şiiri, gerçekten yazıp yazamadığı yine Turing Testi'nden ilham alınan bir yöntemle araştırılmıştır.

1.1.Araştırma Modeli

Bu çalışmada, iki veya daha fazla grup arasında belirli bir değişken açısından fark olup olmadığını incelemeyi amaçlayan karşılaştırmalı tarama deseni kullanılmıştır. İfade edilen çerçevede ankette yer alan şiirin yapay zekâ tarafından mı yoksa insan şair tarafından mı yazıldığına dair katılımcı yanıtları, şiir okuma sıklığı ve yapay zekâ kullanma alışkanlıklarına göre karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Ayrıca katılımcı grupların (1., 2., 3., 4. sınıflar ve yüksek lisans) şiiri üreten kaynağı doğru belirleme oranları da karşılaştırılmıştır. Bununla birlikte katılımcıların halk şiiri, divan şiiri ve çağdaş Türk şiiri tarzında yazılan metinlere verdikleri cevaplar da türler açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların ankette yer alan şiirleri, şair ya da yapay zekânın ürettiğine dair düşünceleriyle beğenme oranları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

1.2.Çalışma Grubu

Sorgulayıcı olarak da vasıflandırılan uzman katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemiyle Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğrenim

gören lisans ve yüksek lisans öğrencilerinden oluşturulmuştur. Bu grubun uzman katılımcı olarak adlandırılmasının nedeni, sıradan bir okur grubundan farklılaşmaları ve edebiyat konusunda uzmanlaşma sürecine girmeleridir. Burada “uzman” sözcüğü, yüksek lisans derecesine sahip olmayı değil, edebî bilgi ve yaklaşımlarda derinleşme yönündeki bilinçli bir çabayı ifade etmektedir. Katılımcı sayısı, lisans 131 (1. sınıf 35, 2. sınıf 32, 3. sınıf 31 ve 4. sınıf 33 katılımcı) ve yüksek lisans 31 olmak üzere toplam 162’dir. Anket, söz konusu uzman katılımcılara yüz yüze uygulanmıştır. Bu katılımcı grubunun genelde edebî metinleri özelde ise şiir türünü değerlendirme konusunda bilgi ve deneyim sahibi olduğu varsayılmıştır. Bu şekilde daha önce “uzman olmayan şiir okurları” üzerine yapılan benzer bir çalışmadan (Porter ve Machery, 2024) farklı, özgün bir araştırma üretilmiştir. Diğer taraftan çalışmada “tabakalı amaçlı örneklem” olarak sınıf düzeylerine göre gruplar oluşturulmuş (birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü sınıf ve yüksek lisans) ve bu şekilde sınıf düzeyleri ile verdikleri cevap arasında bir ilişki olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların diğer bilgileri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1.*Katılımcı Bilgileri*

Seçenekler	1	2	3	4	5	6	Toplam
Cinsiyet	Kadın	Erkek					
N	130	32					162
%	80.2	19.8					100
Sınıf	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	Y. Lisans		
N	35	32	31	33	31		162
%	21.6	19.8	19.1	20.4	19.1		100
Şiir Okuma Sıklığı	Hiç	Günde En Az Bir ya da Birkaç	Haftada En Az Bir ya da Birkaç	Ayda En Az Bir ya da Birkaç	Yılda En Az Bir ya da Birkaç	Diğer	
N	12	15	70	44	16	5	162
%	7.4	9.3	43.2	27.2	9.9	3.1	100
Yapay Zekâ Kullanım Sıklığı	Hiç Kullanmam	Günde En Az Bir ya da Birkaç	Haftada En Az Bir ya da Birkaç	Ayda En Az Bir ya da Birkaç	Yılda En Az Bir ya da Birkaç	Diğer	
N	14	41	72	25	9	1	162
%	8.6	25.3	44.4	15.4	5.6	0.6	100

Tablo 1’e göre katılımcılar 130 (%80,2) kadın, 32 (%19,8) erkek olmak üzere büyük oranda kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcıların yaş aralığı ise 18 ile 54 (SS=4.50) arasında değişmektedir. Bunların büyük çoğunluğu 18-23 yaş aralığındadır. Katılımcıların %11,2’si 19, %19,9’u 20, %16,1’i 21, %16,1’i 22 ve %12,4’ü ise 23 yaşındadır.

1.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada oluşturulan anket aracılığıyla uzman katılımcıların öncelikle kişisel bilgileri alınmıştır. Buna göre verecekleri cevapları anlamlandırma sürecinde dayanak oluşturması amacıyla lisans veya yüksek lisans düzeyinde mi eğitim aldıkları, hangi dönemde oldukları, hangi sıklıkla şiir okudukları ve yapay zekâ kullandıkları bilgisi edinilmiştir. Ankette, katılımcıların şiirlerin estetik özelliklerine ilişkin algılarını belirlemek amacıyla bu türe özgü temel ölçütler, alan yazınındaki kaynaklardan hareketle geliştirilmiştir (Çetin, 2019; Eagleton, 2011; Korg, 1961).

Çalışmada öncelikle, oluşturulan anketle ilgili olarak Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Eski Türk Edebiyatı, Halkbilimi ve Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Daları), Psikoloji Bölümü ve Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı öğretim üyelerinden toplam beş uzmandan görüş alınmıştır. Alan uzmanlarının dönütleri doğrultusunda şiirlerin uygunluğu, yönergenin ve anket sorularının anlaşılabilirliği ile anketin hedef kitleye uygunluğu değerlendirilerek gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Düzenlenen anket, ardından 10 uzman katılımcıya uygulanarak pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu sayede, anketin genel anlaşılabilirliği, yönerge açıklığı ve şiirlerin yorumlanabilirliği gibi unsurlar test edilmiştir.

Araştırmada şiir üretiminde yapay zekâ olarak ChatGPT tercih edilmiştir. ChatGPT'nin araştırma yapıldığı süreçte en güncel versiyonu olan ChatGPT-4.5 kullanılmıştır. Uzman katılımcılara ChatGPT-4.5'in ürettiği halk şiiri, divan şiiri ve çağdaş Türk şiiri tarzında şiirler verilmiştir. Böylelikle söz konusu yapay zekânın Türk şiir geleneğinde yerleşik farklı tarzlarda şiir yazabilme kabiliyetinin ölçülmesi hedeflenmiştir. Şiir yazma aşamasında ChatGPT-4.5'e sırasıyla "Bana her yönüyle Erzurumlu Emrah tarzında bir halk şiiri yazabilir misin?" (ChatGPT, Şiir 1, t.y.), "Bana her yönüyle Baki tarzında bir gazel yazabilir misin?" (ChatGPT, Şiir 2, t.y.) "Bana her yönüyle Ahmet Hamdi Tanpınar tarzında bir şiir yazabilir misin?" (ChatGPT, Şiir 3, t.y.) talimatları verilmiştir. Bu şekilde yapay zekâyâ verilen talimatın ortak olması yönünde bir hassasiyet geliştirilmiştir. Şairlerin seçiminde farklı dönemleri, tarzları temsil etmeleri ve edebiyat tarihinde kabul edilir isimler olması etken olmuştur. Talimatta doğrudan bir şair gibi yazmalarının istenmesi ise "taklit oyunu" felsefesiyle ilişkilidir. Bu şekilde genelde Türk edebiyatı özelde ise Türk şiirinde iz bırakmış Erzurumlu Emrah, Baki ve Ahmet Hamdi Tanpınar gibi şiir yazıp yazamadıkları da ortaya konmuştur. Ankette üretilen metinler "Şiir 1", "Şiir 2" ve "Şiir 3" olarak adlandırılmıştır. Her bir şiirin altında, katılımcılara ilk olarak şiiri daha önce okuyup okumadıkları sorulmuştur. Daha sonra "Bu şiir sizce kim tarafından yazıldı?" denilmiş ve yapay zekâ ile şair seçenekleri sunulmuştur. Ardından uzman katılımcıların bu kaniya varmalarındaki "en önemli etken" in ne olduğu sorusu "şiirin biçimi, şiirin içeriği, şiirin dili, şiirde kullanılan metaforlar, imge, alegori vb. sanatlar, şiirin duygusu, şiirde ortaya konan bilinç, diğer" seçenekleri ile verilmiştir. Böylelikle yapay zekânın güçlü veya zayıf yönünün ya da yönlerinin belirlenmesi gaye edinilmiştir. Son olarak uzman katılımcıların verilen şiiri konu, biçim, üslup, duygu, ritim ve edebî sanatlar açısından değerlendirmesi beklenmiştir. Bu çerçevede yapay zekânın yazdığı şiir

farklı açılardan ve niteliksel bakımdan olumlu ya da olumsuz olarak yorumlanma imkânı bulmuştur.

1.4. Veri Toplanması

Veriler toplanmadan önce Anadolu Üniversitesi Etik Kurulu'ndan araştırmanın yapılabilmesi için gerekli resmî izin alınmıştır (27.03.2025 tarihli 1/89 sayılı Etik Kurul Kararı). Verilen izin doğrultusunda Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden lisans ve yüksek lisans öğrencilerine anket uygulanmıştır. Çalışma, katılımcıların sözlü ve yazılı izinlerinin alınmasıyla gönüllülük temelinde yürütülmüştür. Çalışma uzman katılımcıların her biri için tek seferde, yaklaşık 10 ile 15 dakika arasında tamamlanmıştır.

1.5. Verilerin Analizi

Anket üzerinden ele edilen veriler, SPSS 24 kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin istatistiksel analizinde kategorik değişkenler için frekans ve ortalama hesabına ek olarak da kategorik olmayan değişkenler için ki-kare (kay kare) testi analizi kullanılmıştır. Yapılan analizlerde $p < .05$ ve $p < .01$ anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir. Turing Testi doğrultusunda yapay zekânın yazdığı şiiri, bir şairin olduğunu düşünenlerin oranının yüzde 30'dan fazla olması durumunda, yapay zekânın bir şair gibi şiir yazabildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ki-kare testiyle uzman katılımcıların halk şiiri ve divan şiiri tarzında yazılmış ürünlerin yazarına dair cevaplarının rastgelelik özelliği göstermediği ortaya konmuştur. Ki-kare testinde hücrelerde %20'den fazlası 5'in altında olması durumunda Monte-Carlo simülasyonu 10.000 tekrar ile gerçekleştirilmiştir. Böylece ki-kare testinin varsayımlarına dayanmayan örneklemeden elde edilen simülasyonlara dayalı anlamlılık dağılımı elde edilmiştir. Bu aşamada varyansın şişmesi ihtimalini kontrol altına alabilmek amacıyla Fiscer-Freeman-Halton tam olasılık testine dayalı chi-square değerleri dikkate alınarak bulgular elde edilmiştir.

2. BULGULAR VE YORUM

2.1. Uzman Katılımcıların Şiirlerin Kim Tarafından Yazıldığına İlişkin Tespitleri

Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 162 uzman katılımcıya farklı tarzlarda (halk şiiri, divan şiir ve çağdaş Türk şiiri) üç şiir verilmiş ve bu şiirlerin kim (yapay zekâ yahut insan şair) tarafından yazıldığı sorusu sorulmuştur. Buna göre uzman katılımcıların şiirleri kimin yazdığına dair tespitlerinin oransal bilgisi aşağıda Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

Uzman Katılımcıların Şiiri Kimin Yazdığına Dair Tespitlerinin Dağılımı

Kategori	Şair		Yapay Zekâ		Toplam		χ^2	p
	n	%	n	%	n	%		
Şiir 1	95	58.6%	67	41.4%	162	100%	4.84	.03
Şiir 2	143	88.3%	19	11.7%	162	100%	94.91	.001
Şiir 3	84	51.9%	78	48.1%	162	100%	0.22	.64

Tablo 2’de görüldüğü üzere anket aracılığıyla uzman katılımcıların öncelikle halk şiiri tarzında (Şiir 1) yazılmış şiiri, yapay zekânın mı yoksa insan şairin mi yazdığını doğru belirlemesi beklenmiştir. Bununla birlikte şiirin yazarı olarak 162 katılımcının 95’i (%58,6) şair, 67’si (%41,4) yapay zekâ cevabını vermiştir ($\chi^2 = 4.84$, $p = .03$). Böylelikle uzman katılımcıların çoğunluğu halk şiiri tarzında yazılmış ilk şiirin insan şair tarafından üretildiğini düşünmüştür. Ki-kare testi uzman katılımcıların cevaplarının rastgelelik özelliği göstermediğini somutlamaktadır. Bu sonuçla yapay zekânın halk şiirinden bir şairi taklit edebildiği ve uzman katılımcıların yapay zekânın yazdığı şiiri insan şairden ayırt edemedikleri ortaya çıkmış olur. Yapay zekânın, halk şiiri tarzında bir kol olduğu düşünülen Erzurumlu Emrah’ı uzman katılımcıların bile fark edemeyeceği şekilde başarıyla taklit etmesi, yapay zekânın şiir üretimi ile insan şairin şiiri arasındaki nitelik farkının belirsizleştiği yargısına yol açar. Diğer taraftan şiir, yapay zekâ tarafından yazılmasına karşılık 12 (%7,4) katılımcının bu şiiri okuduğunu belirtmesi, yapay zekânın halk şiiri tarzını taklit edebilme becerisini ortaya koymaktadır.

Ankette ikinci olarak uzman katılımcılardan yapay zekânın divan şiiri tarzında oluşturduğu bir şiiri (Şiir 2) yapay zekânın mı yoksa insan şairin mi yazdığı konusunda cevap vermeleri beklenmiştir. Bu örnekte ilk örnekten daha belirgin bir sonuç ortaya çıkmıştır. Buna göre uzman katılımcıların 143’ü (%88,3) yapay zekânın yazdığı şiirin insan şair tarafından yazıldığını düşünmüştür. Ki-kare testinden ($\chi^2 = 94.91$, $p < .001$) de bu durumun istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucu çıkmaktadır. Bu bağlamda yapay zekânın divan şiir formunda insan şairden ayırt edilemeyecek kadar başarılı olduğu görülmüştür. Bahsedilen sonucun tespit edilmesinde, divan şiirinin mazmun örgüsü, vezin, kafiye gibi belirgin, katı ve yapısal kurallara sahip olması önemli bir etken olarak düşünülebilir. Yapay zekâ algoritmik yapısı ile divan şiirini büyük bir başarıyla taklit edebilmektedir. Bir başka ifadeyle divan şiirinin kalıplaşmış, tekrar eden yapısı, yapay zekânın bu tarzdaki başarısını doğurmaktadır. Diğer taraftan divan şiirinde Arapça ve Farsça sözcüklerin sıklıkla yer alması, uzman katılımcıları dijital çağın bir ürünü olan yapay zekânın bu şiiri taklit edemeyeceği yönünde bir düşünceye itmiş olabileceği de varsayılabilir. Ancak uzman katılımcıların 38’inin (%23,5), yani neredeyse dörtte birinin ankette bu şiiri daha önce okudum yanıtını vermesi, onun divan şiirini taklit etme konusundaki üstün başarısını gözler önüne sermektedir. Daha ayrıntılı söyleyecek olursak yapay zekâ uzman katılımcıların neredeyse dörtte birinde daha önce okuduğuna dair bir his oluşturacak kadar insan şairi taklit edebilmiştir.

Ankette üçüncü olarak yapay zekâ tarafından oluşturulan çağdaş Türk şiiri tarzında bir ürün (Şiir 3) verilmiş ve uzman katılımcıların bu şiiri kimin yazdığına dair bir çıkarımda bulunmaları beklenmiştir. Burada da 162 uzman katılımcının 84’ü (%51,9) ($\chi^2 = 0.22$, $p = .64$) okudukları şiiri insan şairin yazdığı kanaatine varmıştır. Buna karşılık 78 (%48,1) uzman katılımcı ise şiiri yapay zekânın yazdığını belirterek doğru tespitle bulunmuştur. Bahsedilen sonuç, Turing Testi’nde belirtilen %30’luk oranın çok üzerindedir ve bu nedenle yapay zekânın çağdaş Türk şiiri tarzında da insan şairi taklit etme konusunda başarılı olduğu ileri sürülebilir. Bununla birlikte ki-kare testinde bahsedilen sonuç anlamlı gözükmemiştir. Bir başka ifadeyle ki-kare testiyle uzman katılımcıların Şiir 3’ü yapay

zekânın mı yoksa insan şairin mi yazdığını belirleme konusunda kararsızlık içinde oldukları, belirgin bir algı farkının olmadığı görülmektedir. Yüz yüze yapılan ankette görülen bu kararsızlığın, katılımcıların sözlü geri bildirimde de var olması dikkat çekicidir. Öte yandan Turing Testi bağlamından bakılacak olursa yapay zekânın bir dil modeli olarak çağdaş Türk şiiri tarzında insan şairden ayırt edilemeyecek ve uzman katılımcıları bir kararsızlık durumuna itecek nitelikte şiir yazabilmesi önemlidir. Nitekim 14 (%8,6) uzman katılımcının yapay zekânın yazdığı bahse konu şiiri daha önce okuduklarını belirtmeleri, yapay zekânın insan şairi başarılı bir şekilde taklit edebildiğini somutlamaktadır. Diğer taraftan yapay zekânın çağdaş Türk şiirini, divan şiiri kadar başarılı taklit edemediği de eklenmelidir. Bu durumun olası nedenlerinden biri, divan şiirinin geleneksel kurallar tarafından sıkı bir şekilde belirlenmiş yapısına karşılık çağdaş Türk şiirinin bireysel duyguları önelemesidir. Bu bağlamda uzman katılımcıların yapaylık konusunda sezgilerinin devreye girmiş olabileceği öne sürülebilir.

2.2. Şiiri Ayırt Etmede En Önemli Etken ile Şiiri Kimin Yazdığı Arasındaki İlişki

Ankette uzman katılımcılardan şiirlerin yapay zekânın mı yoksa insan şairin mi yazdığına dair tespitte bulunmaları istendikten sonra bu düşüncelerini oluşturan en temel etkeni de belirtmeleri istenmiştir. Bu bağlamda “şiirin biçimi, şiirin içeriği, şiirin dili, edebî sanatlar, şiirin duygusu, bilinç, diğer” şıkları verilmiştir. Uzman katılımcıların bu konudaki görüşlerinin yüzdelerle dağılımları Tablo 3'teki gibidir:

Tablo 3.

Şiiri Kimin Yazdığını Belirleme Sürecindeki En Önemli Etkenin Yüzdelerle Dağılımları

Etken	Şiir 1			Şiir 2			Şiir 3		
	f	%	Kümülatif Yüzde	f	%	Kümülatif Yüzde	f	%	Kümülatif Yüzde
Şiirin Yapısı (Biçim, Dil, Sanatlar)	99	61.1	61.1	123	75.9	75.9	96	59.3	59.2
Şiirin İçeriği (İçerik ve Duygu)	50	30.9	92	30	18.5	94.4	57	35.2	94.4
Yardımcı Anlam Katmanları (Bilinç- Diğer)	13	8	100	9	5.6	100	9	5.6	100
Toplam	162	100		162	100		162	100	
	χ^2	P		χ^2	P		χ^2	P	
	1.98	.37		10.30	.01		1.31	.52	

Tablo 3'te görüldüğü gibi uzman katılımcıların şiirin kimin yazdığına dair düşüncelerini belirleyen en önemli etken her üç şiirde de şiirin yapısı (biçim, dil ve sanatlar) olarak belirginlik kazanır. Buna göre şiirin yapısının belirleyici etkisi; halk şiirinde (Şiir 1) %61.1, divan şiirinde (Şiir 2) %75.9, çağdaş Türk şiirinde (Şiir 3) %59.3 olarak gözükmiştir. Divan şiirinde şiirin yapısının çok büyük bir etken olmasının olası en temel nedeni, divan şiirinin yapısal anlamda değişmez kurallara sahip oluşudur. Bu bağlamda yapay zekâ gibi

dijital dünyanın ürünü olan bir algoritmik yapının divan şiiri tarzında eski bir dilde, bu şiirin biçimi ve sanatlarıyla yazabilmesi mümkün gözükmediği için uzman katılımcılar Şiir 2'nin insan şair tarafından yazıldığını ezici bir çoğunlukta düşünmüş olabilirler. Bununla birlikte konu ve duygunun halk şiirinde ve çağdaş Türk şiirinde divan şiirine göre daha ön planda tutulduğu gözlemlenir. Bu bağlamda halk ve çağdaş Türk şiirinde duygunun divan şiirine göre daha belirleyici bir etken olduğu tespit edilir. Bunun nedeni ise uzman katılımcıların halk ve çağdaş Türk şiirinde duygunun önemli olduğunu ve yapay zekânın duyguyu yansıtmada konusunda yetersiz kalacağına dair ön kabullere sahip olmaları düşünülebilir.

Bu çerçevede Şiir 1 ($\chi^2_{(2)}=1.98, p = .37$) ve Şiir 3'te ($\chi^2_{(2)}=1.31, p = .52$) istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunmamasına karşılık uzman katılımcıların Şiir 2'de şiirin yazarını belirlemede en önemli buldukları ölçütlerle şiiri yapay zekânın mı yoksa şairin mi yazdığına dair kararları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2_{(2)}=10.30, p = .01$). Ancak bu analizde iki hücrede beklenen frekans değeri 5'in altındadır. Bu nedenle ki-kare testinin yanı sıra Monte-Carlo simülasyonu uygulanmış ve ilişki doğrulanmıştır. Fisher-Freeman-Halton tam olasılık testine dayalı ki-kare değerleri: ($\chi^2 (N=162)=7,93, p = .012, GA [.010-.015]$) Böylesi bir sonuç, uzman katılımcıların yukarıda bahsedildiği şekilde divan şiirine dair bir ön kabulle şiiri değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır. Anlamlı bir ilişki bulunmayan Şiir 3'te de bazı hücreler 5'in altında olduğu için Monte-Carlo simülasyonu uygulanmış ve Fisher-Freeman-Halton tam olasılık testine dayalı ki-kare değerlerinde de ilişki bulunamamıştır: ($\chi^2 (N=162)= 1.29, p = .57, GA [.56-.59]$).

2.3. Sınıf Düzeyi ile Şiiri Doğru Tespit Etme Arasındaki İlişki

Uzman katılımcıların sınıf düzeylerine göre kendilerine verilen şiirlerin yapay zekâ veya insan şair tarafından yazıldığına dair görüşlerinin yüzdelsel oranı Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Sınıf Düzeyi ile Şiiri Kimin Yazdığı Konusundaki Görüşlerin Yüzdelsel Dağılımları

Sınıf	Şiir 1				Şiir 2				Şiir 3			
	Şair (f)	Şair (%)	YZ (f)	YZ (%)	Şair (f)	Şair (%)	YZ (f)	YZ (%)	Şair (f)	Şair (%)	YZ (f)	YZ (%)
1. sınıf	20	12.3	15	9.3	30	18.5	5	3.1	14	8.6	21	13
2. sınıf	22	13.6	10	6.2	28	17.3	4	2.5	19	11.7	13	8
3. sınıf	16	9.9	15	9.3	29	17.9	2	1.2	15	9.3	16	9.9
4. sınıf	21	13	12	7.4	31	19.1	2	1.2	21	13	12	7.4
Yüksek Lisans	16	9.9	15	9.3	25	15.4	6	3.7	15	9.3	16	9.9
Toplam	95	58.6	67	41.4	143	88.3	19	11.7	84	51.9	78	48.1
		χ^2	p			χ^2	p			χ^2	p	
		2.98	.56			3.84	.43			4.83	.30	

Tablo 4'te görüldüğü üzere sınıf düzeylerine göre Şiir 1, Şiir 2 ve Şiir 3'ü yapay zekânın yazdığına ilişkin cevaplarda oransal bir artış görülmemektedir. Hâlbuki araştırmada bir varsayım olarak sınıf düzeyi arttıkça şiirleri kimin yazdığı konusunda doğru cevapların oranının artacağı beklenmiştir. Örneğin halk şiiri tarzında yazılmış Şiir 1'in yapay zekâ

tarafından yazıldığına dair en yüksek doğru cevap oranı 1. ve 3. sınıflarla (%9,3) yüksek lisans (%9,3) düzeyindedir. Aynı şekilde divan şiiri tarzında yazılan Şiir 2 ile ilgili verilen doğru cevap oranı yüksek lisansta (%3,7), ikinci olarak 1. sınıflarda (%3.1) en yüksek hâldedir. Çağdaş Türk şiiri tarzında yazılan Şiir 3'te ise en yüksek cevap oranı 1. sınıflara aittir. Bununla birlikte ki-kare testi sonucunda Şiir 1'de sınıf düzeyi ile şiiri kimin yazdığı konusunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır ($\chi^2_{(4)}=2.98$, $p = .56$). Ki-kare testi sonucunda Şiir 1'de olduğu gibi Şiir 2'de ($\chi^2_{(4)}=3.84$, $p = .43$) ve Şiir 3'te ($\chi^2_{(4)}=4.83$, $p = .30$) de sınıf düzeyleri ile şiiri kimin yazdığını doğru tespit etme arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte Şiir 2'de bazı hücreler 5'in altında olduğu için Monte-Carlo simülasyonu uygulanmış ve Fisher-Freeman-Halton tam olasılık testine dayalı ki-kare değerlerinde de ilişki bulunamamıştır: (χ^2 (N=162)= 3.67, $p = .46$, GA [.45-.48]).

Bahsedildiği gibi sınıf düzeyi ile şiiri kimin yazdığının doğru cevaplanması arasında anlamlı bir ilişkinin olmamasının temel sebeplerinden biri yapay zekânın yazdığı şiirin niteliğinde aranabilir. Yapay zekânın insan şairi başarıyla taklit etmesi, farklı sınıflardaki uzman katılımcılar arasında benzer bir kararsızlığa veya karara yol açmıştır. Sınıflar arasındaki cevap oranlarının benzerliği söz konusu savı desteklemektedir.

2.4. Şiir Okuma Sıklığı ile Şiiri Doğru Tespit Etme Arasındaki İlişki

Çalışmada anket aracılığıyla uzman katılımcılara şiir okuma sıklıkları sorulmuş ve onlardan alınan bilgiler doğrultusunda uzman katılımcıların şiir okuma sıklıklarıyla şiiri kimin yazdığı ile ilgili görüşleri arasında ilişki olup olmadığı konusu belirlenmeye çalışılmıştır. Uzman katılımcıların şiir okuma sıklıkları ve şiiri kimin yazdığı konusundaki görüşlerinin yüzdelerle dağılımları Tablo 5'te verilmiştir:

Tablo 5.

Şiir Okuma Sıklığı ile Şiiri Kimin Yazdığı Konusundaki Görüşlerin Yüzdelerle Dağılımları

Şiir Okuma Sıklığı	Şiir 1				Şiir 2				Şiir 3			
	Şair		YZ		Şair		YZ		Şair		YZ	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Hiç Şiir okumam	8	4.9	4	2.5	11	6.8	1	.6	8	4.9	4	2.5
Günde En Az Bir ya da Birkaç	10	6.2	5	3.1	13	8	2	1.2	7	4.3	8	4.9
Haftada En Az Bir ya da Birkaç	40	24.7	30	18.5	61	37.7	9	5.6	30	18.5	40	24.7
Ayda En Az Bir ya da Birkaç	26	16	18	11.1	40	24.7	4	2.5	24	14.8	20	12.3
Yılda En Az Bir ya da Birkaç	10	6.2	6	3.7	13	8	3	1.9	10	6.2	6	3.7
Diğer	1	.6	4	2.5	5	3.1	0	0	5	3.1	0	0
Toplam	95	58.6	67	41.4	143	88.3	19	11.7	84	51.9	78	48.1
	χ^2	P			χ^2	P			χ^2	P		
	3.96	.55			1.98	.85			8.98	.11		

Katılımcı bilgilerinin verildiği Tablo 1'de gösterildiği üzere uzman katılımcıların şiir okuma sıklığı en fazla "Haftada en az bir ya da birkaç" tır (%43,2). Daha sonra sırasıyla

“Ayda en az bir ya da birkaç” (%27,2), “Yılda en az bir ya da birkaç” (%9,9) ve “Günde en az bir ya da birkaç” (%9,3) olarak gözlemlenir. Bu bağlamda “Haftada en az bir ya da birkaç” kez şiir okuyanlarla diğer okuma sıklıkları arasında büyük bir oransal fark gözükmemektedir. Bununla birlikte şiirle güçlü bir bağı olduğu düşünülebilecek iki grubun (Günde ya da haftada en az bir ya da birkaç) oranı, yarıdan fazladır (%52,5).

Yukardaki Tablo 5’te ise uzman katılımcıların şiir okuma sıklıkları ile şiirin yazarının kim olduğuna dair verdikleri cevapların sayısal ve yüzdeler oranları gösterilmiştir. Tablo 5’te görüldüğü gibi “günde en az bir ya da birkaç kez” okuyan grubun her üç şiirde de yanılma oranının beklendiğinin aksine fazla olduğu görülmektedir. Buna göre söz konusu grup, Şiir 1’de %3,1, Şiir 2’de %1,2 ve Şiir 3’te %4,9 oranında doğru tahminde bulunmuştur. Bahsedilen durum, şiirin fazla okunmasının şiirin yazarını ayırt etme açısından bir kafa karışıklığına yol açma ihtimali yarattığı şeklinde yorumlanabilir. Şiir okuma sıklığı açısından en yoğunluklu grup “haftada en az bir ya da birkaç kez” okuyanlardır.

Araştırmada, uzman katılımcıların okuma sıklığının artmasıyla paralel olarak yazılan şiirin yapay zekâya mı yoksa insan şaire ait mi olduğunu belirleyip belirlemediklerini tespit etmek için ki-kare testi uygulanmıştır. Öncelikle Şiir 1 bağlamında bahsedilen soruya cevap aranmıştır. Ki-kare testinden çıkan sonuçta şiir okuma sıklığıyla şiiri kimin yazdığı arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2_{(5)}=3.96, p = .55$). Bir başka ifadeyle beklenenin aksine Şiir 1’de şiir okuma sıklığının, şiiri kimin yazdığını doğru belirleme noktasında belirleyiciliği olmadığı görülür. Aynı bakış açısıyla değerlendirilen Şiir 2’de de benzer bir durum ortaya çıkmıştır ($\chi^2_{(5)}=1.98, p = .85$). İfade edilen şiirde de şiir okuma sıklığı ile şiirin yazarını belirleyebilme arasında doğru orantı söz konusu değildir. Diğer taraftan şiir okuma sıklığı ile okunan şiirin kimin tarafından yazıldığını tespit edebilme açısından istatistiksel bakımdan anlamlı olmaya en yakın değere sahip şiir, Şiir 3’tür. Ancak bu şiirde de anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($\chi^2_{(5)}=8.98, p = .11$).

Bununla birlikte her üç şiirde de bazı hücreler 5’in altında olduğu için Monte-Carlo simülasyonu uygulanmış ve Fisher-Freeman-Halton tam olasılık testine dayalı ki-kare değerlerinde de ilişki bulunamamıştır: Şiir 1: ($\chi^2 (N=162)= 3.72, p = .61, GA [.60-.62]$); Şiir 2: ($\chi^2 (N=162)= 1.71, p = .89, GA [.89-.90]$); Şiir 3: ($\chi^2 (N=162)= 8.81, p = .11, GA [.10-.12]$).

Elde edilen verilerden yola çıkarak uzman katılımcıların şiir okuma sıklıklarının şiirin yazarının yapay zekâ mı yoksa insan şair mi olduğunu doğru tespit etmelerinde anlamlı bir etken olmadığı söylenebilir. Böylelikle sık şiir okuyan uzman katılımcıların yapay zekânın yazdığı bir şiiri büyük oranda doğru belirleyebileceğine dair bir varsayımın da yanlış olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuç, Brain Forter ve Edouard Machery’nin “AI-generated poetry is indistinguishable from human written poetry and is rated more favorably” başlıklı makalelerinde uzman olmayan katılımcılarda gözlemledikleri durumla paralellik gösterir. Bahse konu araştırmacılar, şiirle güçlü deneyimlerin şiiri ayırt etmede anlamlı bir etken olmadığını ifade etmişlerdir (2024, s. 3). Son olarak Şiir 3’te neden anlamlı olmasa da diğer şiirlere göre anlamlılığa yakın bir sonuç çıktığı sorulabilir. Bu konudaki olası yanıtlardan birisi, Şiir 3’ün çağdaş Türk şiiri tarzında yazılmış olmasıdır.

Uzman katılımcıların, çağdaş Türk şiirini diğer türlerden daha fazla okuduğu ve bu nedenle böylesi bir fark oluştuğu varsayılabilir.

2.5. Yapay Zekâ Kullanma Sıklığı ile Şiiri Doğru Tespit Etme Arasındaki İlişki

Çalışmada anket aracılığıyla sorgulanan bir diğer husus, uzman katılımcıların yapay zekâ kullanma sıklıkları ile şiiri yapay zekânın mı yoksa insan şairin mi yazdığı konusundaki görüşlerinin bir ilişki içinde olup olmadığıdır. Uzman katılımcıların yapay zekâ kullanma sıklıkları ve şiiri kimin yazdığı konusundaki görüşlerinin yüzdelerle dağılımları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

Yapay Zekâ Kullanma Sıklığı ile Şiiri Kimin Yazdığı Konusundaki Görüşlerin Yüzdelerle Dağılımları

Yapay Zekâ Kullanma Sıklığı	Şiir 1				Şiir 2				Şiir 3			
	Şair		YZ		Şair		YZ		Şair		YZ	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Hiç Kullanmam	8	4.9	6	3.7	12	7.4	2	1.2	11	6.8	3	1.9
Günde En Az Bir ya da Birkaç	23	14.2	18	11.1	35	21.6	6	3.7	18	11.1	23	14.2
Haftada En Az Bir ya da Birkaç	42	25.9	30	18.5	66	40.7	6	3.7	37	22.8	35	21.6
Ayda En Az Bir ya da Birkaç	17	10.5	8	4.9	22	13.6	3	1.9	12	7.4	13	8
Yılda En Az Bir ya da Birkaç	5	3.1	4	2.5	7	4.3	2	1.2	5	3.1	4	2.5
Diğer	0	0	1	.6	1	.6	0	0	1	.6	0	0
Toplam	95	58.6	67	41.4	143	88.3	19	11.7	84	51.9	78	48.1
	χ^2		P		χ^2		P		χ^2		P	
	2.48		.78		2.32		.80		6.17		.29	

Katılımcı bilgilerinin verildiği Tablo 1'de gösterildiği üzere uzman katılımcılar arasında yapay zekâ kullanma sıklığı en fazla “Haftada en az bir ya da birkaç”tır (%44,4). Daha sonra sırasıyla “Günde en az bir ya da birkaç” (%25,3) ile “Ayda en az bir ya da birkaç” (%15,4) gelmektedir. Dolayısıyla uzman katılımcıların %69,7’lik oranda yapay zekâ ile yakın bir ilişkisi olduğu varsayılabilir. Nitekim “Hiç kullanmam” diyenlerin oranı %8,6 şeklinde düşük gözlemlenir. Yukarıdaki Tablo 6’da ise uzman katılımcıların yapay zekâ kullanım sıklıkları ile şiirin yazarının kim olduğuna dair verdikleri cevapların sayısal ve yüzdelerle oranları gösterilmiştir.

Araştırmada, “Yapay zekâ kullanma sıklığıyla şiirleri doğru ayırt etme arasında anlamlı bir ilişki olduğu” varsayımı sınanmış ve bu doğrultuda ki-kare testi uygulanmıştır. Bu

uygulamada Şiir 1’de anlamlılık düzeyi .05’ten büyük ($\chi^2_{(5)}=2.48$, $p = .78$) olduğu için uzman katılımcıların yapay zekâ kullanım sıklıklarının şiiri kimin yazdığını belirlemelerini anlamlı bir şekilde etkilemediği sonucu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Şiir 2’de anlamlılık değeri ($\chi^2_{(5)}=2.32$, $p = .80$); Şiir 3’te ise ($\chi^2_{(5)}=6.17$, $p = .29$) şeklinde gözlemlenmiştir.

Her üç şiirde de bazı hücreler 5’in altında olduğu için Monte-Carlo simülasyonu uygulanmış ve Fisher-Freeman-Halton tam olasılık testine dayalı ki-kare değerlerinde de ilişki bulunamamıştır: Şiir 1: (χ^2 (N=162)= 2.50, $p = .83$, GA [.82-.84]); Şiir 2: (χ^2 (N=162)= 3.60, $p = .62$, GA [.61-.63]); Şiir 3: (χ^2 (N=162)= 6.12, $p = .27$, GA [.26-.28]).

Uzman katılımcıların yapay zekâ kullanma sıklıklarının okudukları şiirleri yapay zekânın mı yoksa insan şairin mi yazdığını ayırt etme noktasında anlamlı bir farklılık yaratmaması, yapay zekânın farklı eylemlerinde kullandığı dilin yanında şiir yazma eyleminde şairin üslubunu başarılı taklit ettiğini düşündürür.

2.6. Şiiri Kimin Yazdığı ile Şiir Beğenileri Arasındaki İlişki

Bu çalışmada ortaya çıkan en dikkat çekici sonuçlardan biri, uzman katılımcıların şiiri kimin yazdığına dair düşünceleri ile şiiri beğenmeleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu yönündedir. Bahsedilen bulgular Tablo 7’de sunulmuştur:

Tablo 7.

Şiirin Yazarı ile Beğeni Düzeyi Arasındaki Ki-Kare Sonuçları

Değişkenler			Beğeni Oranı*						X ²	p
			Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum			
			n	%	n	%	n	%		
Şiir 1	Şiiri Yazdığı Düşünülen	Şair	76	46.9	7	4.3	12	7.4	20.49	.00
		Yapay Zekâ	33	20.4	22	13.6	12	7.4		
Toplam			109	67.3	29	17.9	24	14.8		
Şiir 2	Şiiri Yazdığı Düşünülen	Şair	117	72.2	18	11.1	8	4.9	8.47	.01
		Yapay Zekâ	10	6.2	6	3.7	3	1.9		
Toplam			127	78.4	24	14.8	11	6.8		
Şiir 3	Şiiri Yazdığı Düşünülen	Şair	81	50	1	.6	2	1.2	50.98	.00
		Yapay Zekâ	36	22.2	18	11.1	24	14.8		
Toplam			117	72.2	19	11.7	26	16		

* Yukarıdaki tabloda “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneklerine ait beğeni oranları, “katılmıyorum” başlığı altında birleştirilmiştir. Aynı şekilde “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” a ait beğeni oranları, “katılıyorum” başlığı altında toplanmıştır.

Tablo 7’de görüldüğü gibi Şiir 1’de şiiri şairin yazdığını düşünen uzman katılımcıların şiir beğenileri %46,9 oranındadır. Buna karşılık şiiri yapay zekânın yazdığını düşünen uzman katılımcıların şiiri beğenme oranları %20,4’tür. Nitekim iki unsur arasındaki anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($X^2_{(2)} = 20.49, p < .001$). Verilen ki-kare testiyle şiiri yazana dair algının şiire yönelik olumlu değerlendirmeleri anlamlı bir şekilde etkilediği ortaya çıkmaktadır. Bir başka ifadeyle uzman katılımcılar, şiiri insan bir şairin yazdığına dair bir düşünceye sahip olduklarında şiiri daha fazla beğenmekte; ancak şiirin yapay zekâ tarafından oluşturulduğuna inandıklarında onu daha az beğenme eğilimine girmektedirler. Benzer bir durum Şiir 2 ve Şiir 3’te de görülmektedir. Şiir 2’de uzman katılımcıların %72,2’si beğenilerini belirtmişlerdir. Öte yandan yapay zekâyı beğenme oranı %6,2’dir. Bununla birlikte şiirin yazarına yönelik algı ile şiiri beğenme arasındaki anlamlı bir ilişki görülmektedir ($X^2_{(2)} = 8.47, p = .01$). Ancak bu analizde iki hücrede beklenen frekans değeri 5’in altındadır. Bu nedenle ki-kare testinin yanı sıra Monte-Carlo simülasyonu uygulanmış ve ilişki doğrulanmıştır. Fisher-Freeman-Halton tam olasılık testine dayalı ki-kare değerleri: ($\chi^2 (N=162) = 10.68, p = .018, 99\% GA [.015-.022]$).

Şiir 3’te, daha önceki iki şiirle uyumlu bir şekilde şairin kim olduğuna yönelik algıyla beğenme oranları arasında uyumlu bir ilişki gözlemlenir. Şiirin şair tarafından yazıldığını düşünen uzman katılımcıların %50’si şiiri genel olarak beğendiklerini belirtmişlerdir. Diğer taraftan okudukları şiirin yapay zekâ tarafından yazıldığını düşünen uzman katılımcıların %22,2’si şiiri beğenmişlerdir. Şiir 3’te uzman katılımcıların şiirin yazarına dair düşüncesi ile şiiri beğenmeleri arasında istatistiksel açıdan önemli bir ilişki tespit edilmiştir ($X^2_{(2)} = 50.98, p < .001$).

2.7. Uzman Katılımcıların Yapay Zekânın Yazdığı Şiirleri Şiir Sanatı Açısından Değerlendirmeleri

Uzman katılımcılardan, verilen üç şiiri, konu, biçim, üslup, duygu, ritim ve edebî sanatlar açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Bu çerçevede “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” tercihleri sunulmuştur. Uzman katılımcıların Şiir 1’in edebî özellikleriyle ilgili düşünceleri şöyledir:

Tablo 8.

Uzman Katılımcıların Şiir 1’in Edebî Özelliklerine Dair Değerlendirmeleri

Özellik	Katılıyorum*		Kararsızım		Katılmıyorum*	
	f	%	f	%	f	%
Konu	125	77.2	22	13.6	15	9.3
Biçim	102	62.9	35	21.6	25	15.4
Üslup	103	63.6	40	24.7	19	11.8
Duygu	95	58.7	37	22.8	30	18.5
Ritim	92	56.8	35	21.6	35	21.6
Edebî sanatlar	88	54.3	44	27.2	30	18.6

* Yukarıdaki tabloda “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneklerine ait beğeni oranları, “katılmıyorum” başlığı altında birleştirilmiştir. Aynı şekilde “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum”a ait beğeni oranları, “katılıyorum” başlığı altında toplanmıştır.

Tablo 8’de görüldüğü gibi uzman katılımcıların Şiir 1’e dair değerlendirmelerinin bütün unsurlar için %50’den fazla olduğu ve bu anlamda genel olarak Şiir 1’e dair olumlu bir bakış açısına sahip oldukları söylenebilir. Bununla birlikte Şiir 1’in “konu”, “biçim” ve “üslup” özellikleri en çok beğenilen özellikleri olmuştur. Öte yandan “duygu”, “ritim” ve “edebî sanatlar”ın diğerlerine göre daha düşük oranda beğenildiği gözlemlenmiştir. Bahsedilen durum, yapay zekânın yazdığı şiirin duygusal ve sanatsal mahareti gerektiren unsurlar (ritim ve edebî sanatlar) açısından beğenilme oranının düşük olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan uzman katılımcıların Şiir 2’ye dair değerlendirmeleri Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9.

Uzman Katılımcıların Şiir 2’nin Edebî Özelliklerine Dair Değerlendirmeleri

Özellik	Katılıyorum*		Kararsızım		Katılmıyorum*	
	f	%	f	%	f	%
Konu	117	72.2	35	21.6	10	6.2
Biçim	122	75.3	24	14.8	16	9.9
Üslup	117	72.3	29	17.9	16	9.9
Duygu	113	69.8	32	19.8	17	10.5
Ritim	119	73.5	26	16	17	10.5
Edebî sanatlar	118	72.8	30	18.5	14	8.6

*Yukarıdaki tabloda “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneklerine ait beğeni oranları, “katılmıyorum” başlığı altında birleştirilmiştir. Aynı şekilde “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum”a ait beğeni oranları, “katılıyorum” başlığı altında toplanmıştır.

Tablo 9’da görüldüğü gibi uzman katılımcılar Şiir 2’yi Şiir 1’e göre daha başarılı bulmaktadırlar. Bununla birlikte katılımcı değerlendirmelerinde en çok beğenilen unsur biçim olmuştur. Ayrıca ritim ve edebî sanatlar, Şiir 1’e göre daha ön sıralarda yer almıştır. Bu durum, divan şiirinde ritmin ve edebî sanatların önemiyle yorumlanabilir. Diğer taraftan Şiir 2’de duygu unsurunun en az beğenilme oranına sahip olması da dikkat çekicidir. Benzer şekilde Şiir 1’de duygu unsurunun az beğenilmesi burada göz önünde bulundurulabilir. Bu durum, yapay zekânın duygu konusunda henüz diğer unsurlar kadar başarılı olamadığını ortaya koymaktadır. Son olarak uzman katılımcıların Şiir 3’e dair değerlendirmeleri Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10.*Uzman Katılımcıların Şiir 3'ün Edebî Özelliklerine Dair Değerlendirmeleri*

Özellik	Katılıyorum*		Kararsızım		Katılmıyorum*	
	f	%	f	%	f	%
Konu	119	73.4	28	17.3	15	9.2
Biçim	93	57.4	43	26.5	26	16.1
Üslup	98	60.5	42	25.9	22	13.6
Duygu	104	64.2	31	19.1	27	16.7
Ritim	94	58	40	24.7	28	17.3
Edebî sanatlar	93	57.4	47	29	22	13.6

*Yukarıdaki tabloda “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneklerine ait beğeni oranları, “katılmıyorum” başlığı altında birleştirilmiştir. Aynı şekilde “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” a ait beğeni oranları, “katılıyorum” başlığı altında toplanmıştır.

Tablo 10'a bakıldığında ilk dikkat çekici özelliklerden biri, değerlendirme unsurlarının oran sıralamasının Şiir 3 ve Şiir 1'de aynı olmasıdır. Bahsedilen nokta, yapay zekânın halk ve çağdaş Türk şiirini yazmada benzer kabiliyetleri olduğunu somutlamaktadır. Bununla birlikte Şiir 2'de ritim ve edebî sanatların daha fazla beğenilmesinin nedeni, şiir tarzıyla ilgilidir. Ayrıca Şiir 2'nin Şiir 3'ten de fazla beğenildiği gözlemlenmektedir. Bu durum, Şiir 2'nin uzman katılımcılar tarafından büyük oranda insan şair tarafından yazıldığının düşünülmesi ile daha anlamlı bir hâl alır. En dikkat çekici noktalardan biri her üç şiirde de duygu özelliğinin az beğenilen unsurlardan olmasıdır. Bahsedilen durumun, Yikang Sun ve arkadaşlarının, “From pigments to pixels: a comparison of human and AI painting” adlı yazılarında gösterdiği gibi yapay zekânın resim yapma kabiliyetinde de görülmesi dikkat çekicidir. Araştırmacılar yapay zekâ her ne kadar başarılı resimler üretse de onun duygusal derinlikten yoksun olduğunu vurgulamışlardır (2022, s. 13). Şiirde de yapay zekânın duygusal derinliği yakalamakta zorlandığı öne sürülebilir.

Sonuç ve Öneriler

Şiir türünün insanın duygularını ve düşüncelerini temel aldığı ve bu bağlamda insani olanla ayrılmaz bir bağ içinde olduğu ifade edile gelmiştir. Hatta şiirin girift ve yoğunlaştırılmış yapısı nedeniyle onu kaleme alan insanların özel yeteneklere sahip olduğu varsayılır. Öte yandan şiir yazma eylemi birçok edebî anlayışta ilhamla ve ilahi olanla anlamlandırılır. Zira bu bakış açısına göre şairler doğuştan şairlik yetenekleriyle donatılmışlardır (şâir-i mâder-zâd). Buna göre şairler sıradan insanların göremediklerini gören, fark edemediklerini fark eden, bunları özel bir dille ifade eden kişidir. Şiirin insani olanla ve ilhamla ilişkilendirilen boyutlarına karşılık özellikle dijital çağda yapay zekânın bir insan şair gibi şiir yazıp yazamayacağı sorusu Batılı birçok araştırmacı tarafından gündeme gelmiştir. Ancak Türkiye'de henüz bu konuda yeterli sayıda çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma, bahsedilen açığı giderme amacını taşımaktadır. Eğitimden sağlığa, ekonomiden turizme kadar birçok alanda büyük ilerlemeler kaydeden yapay zekânın şiir alanındaki kabiliyetinin sorunsallaştırılması bu bağlamda önemlidir. Nitekim

Alan Turing'in 1950 yılında makineye şiir yazdırma çabasında olumsuz yanıt almasından bu yana yapay zekânın şiir yazma kabiliyetinde büyük ilerleme kaydettiği bir gerçektir. Bahsedilen aşamada bu araştırmanın temel sorusu doğmuştur: Yapay zekâ, uzman katılımcıların bile fark edemeyeceği kadar insan şairmiş gibi şiir yazabilir mi? Bu soruya cevap bulmak için Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde lisans ve yüksek lisans düzeyinde eğitim alan 162 kişiye yapay zekânın yazdığı üç şiir verilmiş ve bu şiirleri yapay zekânın mı yoksa bir şairin mi yazdığı sorulmuştur. Şiirlerden birincisi halk şiiri, ikincisi divan şiiri, üçüncüsü ise çağdaş şiir tarzındadır. Araştırmada Turing Testi'ne göre yapay zekânın yazdığı şiirin %30'dan fazla insan şairin yazdığının düşünülmesi durumunda, onun insan şairmiş gibi şiir yazabildiği kabul edilmiştir. Araştırma çerçevesinde yapay zekânın yazdığı üç şiirin de uzman katılımcıların %50'den fazlası tarafından insan şairlere ait olduğu düşünülmüştür. Bu oran Şiir 1'de %58.6, Şiir 2'de %88.3 ve Şiir 3'te %51.9'dur. Bu bağlamda çalışmadan çıkan önemli sonuçlardan biri, Turing Testi çerçevesinde düşünüldüğünde, yapay zekânın uzman katılımcıların fark edemeyecekleri ölçüde insan şairler gibi şiir yazma kabiliyetine eriştiğidir. Bununla birlikte yapay zekânın bilhassa divan şiiri tarzında yazdığı şiirin ezici bir çoğunlukta insan bir şair tarafından yazıldığı varsayılması dikkat çekicidir. Ki-kare testi ile bakıldığında Şiir 1 ve Şiir 2'de uzman katılımcıların insan şair cevaplarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu, ancak Şiir 3'te anlamlı olmadığı, Şiir 3'ün bir kararsızlık oluşturduğu sonucu çıkmıştır. Bu sonucun olası ilk nedeni, halk şiiri ve divan şiirinin tekrarlayan yapılaraya sahip olmasıdır. Bir başka ifadeyle, bu iki şiir türünün vezin, mazmun ve söylem açısından kalıplaşmış bir yapıya sahip olması, yapay zekânın onları başarıyla taklit edebilmesini kolaylaştırmıştır. Buna karşılık çağdaş şiirin biçimsel ve imgesel bakımdan daha serbest bir yapıya sahip olması, yapay zekânın bu türü taklit etmesini zorlaştırmış ve bu durum, uzman katılımcılarda kararsızlık duygusu yaratmıştır. Bir diğer neden ise uzman katılımcıların okuma alışkanlıklarıdır. Çağdaş Türk şiirini diğer türlere kıyasla daha yoğun okuyan katılımcıların, yapay zekâ tarafından yazılan çağdaş şiirleri diğer türlere göre daha kolay ayırt edebilmesi mümkündür. Bununla birlikte araştırmada varsayıldığının aksine uzman katılımcılarda sınıf derecesinin, yapay zekâ kullanma ve okuma sıklığının artmasıyla koşul olarak şiirin yazarını doğru ayırt etme becerisinin artmadığı ortaya çıkmıştır. Uzman katılımcılar, şiiri kimin yazdığını belirleme süreçlerindeki en önemli etken sorulduğunda her üç şiirde de şiir dili cevabını vermişlerdir. Bunun nedeni birçok şair ve araştırmacı için şiirin her şeyden önce bir dil meselesi olarak görülmesi olabilir. Bununla birlikte farklı tarzdaki şiirlerin en önemli etkeni değişiklik göstermiştir. Örneğin halk şiirinde ve çağdaş Türk şiirinde şiirin duygusu ikinci en önemli etkidir. Ancak divan şiirinde uzman katılımcılar biçimsel özelliği ön planda tutmuştur. Bu sonucun, uzman katılımcıların şiir tarzlarına dair bir ön kabulle hareket ettiklerini göstermektedir. Araştırmada elde edilen en dikkat çekici bulgulardan biri, uzman katılımcıların şiirin yazarı hakkındaki kanaatleri ile şiir beğeni düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmasıdır. Anketlerden elde edilen veriler, uzman katılımcıların şiirin insan bir şair tarafından yazıldığına inandıkları durumlarda şiiri daha yüksek düzeyde beğendiklerini; şiirin yapay zekâ tarafından üretildiğinde inandıklarında ise beğeni düzeylerinin anlamlı bir biçimde azaldığını

göstermiştir. Anketler aracılığıyla uzman katılımcılardan verilen üç şiiri, konu, biçim, üslup, duygu, ritim ve edebî sanatlar açısından değerlendirmeleri istendiğinde onların her üç şiirde de %50'den fazla olumlu bir görüş belirttikleri görülmüştür. Olumlu görüşler bazen şiir türünün özellikleriyle (divan şiiri tarzında yazılan şiirde ritim ve söz sanatlarının beğenilmesi) artmıştır. Ancak her üç şiirde de duygu özelliğinin az beğenilen unsurlardan olması, yapay zekânın hâlâ insan duygusunu taklit etmede yeterli seviyede olmadığını düşündürmüştür. Bahsedilen durumun, Yikang Sun ve arkadaşlarının, “From pigments to pixels: a comparison of human and AI painting” adlı yazılarında gösterdiği gibi yapay zekânın resim yapma kabiliyetinde de görülmesi dikkat çekicidir. Araştırmacılar yapay zekâ her ne kadar başarılı resimler üretse de onun duygusal derinlikten yoksun olduğunu vurgulamışlardır (2022, s. 13).

Bu çalışma yapay zekânın ChatGPT-4.5 versiyonu ile sınırlıdır. Dolayısıyla diğer yapay zekâların şiir yazma kabiliyetleri tartışma dışı bırakılmıştır. Ayrıca örneklem olarak uzman katılımcılar, yalnızca Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü lisans ve yüksek lisans öğrencilerinden oluşmuştur. Çalışmada, Erzurumlu Emrah, Baki ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın yazdığı şiirler tarzında ürünlerin yapay zekâyâ yazdırılması bir diğer sınırlılığı oluşturur.

Araştırmadan Turing Testi çerçevesinde uzman katılımcıların yapay zekânın yazdığı şiiri insan şairin yazdığı şiirden ayırt edemedikleri sonucu çıkmıştır. Ancak yapay zekânın şiir yazma eyleminin özgünlük içermediği, aksine bir taklit olduğu vurgulanmalıdır. Yapay zekâdan sırasıyla Erzurumlu Emrah, Baki ve Ahmet Hamdi Tanpınar tarzında yazması istenilmiş ve yapay zekâ da bu doğrultuda şiirler oluşturmuştur. Buna karşılık bu çalışmada yapay zekânın kendine ait bir poetik bilinç geliştirmesinin istenmediği ve kimseye benzemeyen şiirler yazmasının beklenmediği söylenmelidir. Çalışmanın odak noktası, Turing Testi'nde olduğu gibi ChatGPT örneğinde yapay zekânın insan şairi taklit yeteneğidir.

Araştırma sonucunda yapay zekânın insan şairi, uzman katılımcıların bile ayırt etmekte zorlanacağı ölçüde taklit edebilmesi ve bu taklit yeteneklerinin giderek artma potansiyelinin var olması, intihal ve şeffaflık kavramlarını gündeme getirmektedir. Özellikle şiir yazma gibi yaratıcı süreçlerde intihal ve şeffaflık ilkelerinin neler olması konusunda yetkili kurumların temel ilkeleri belirlemesi ve önlemleri alması önerilmektedir. Ayrıca ChatGPT-4.5'tan sonraki modellerde yapay zekânın şiir yazma becerisinin gelişimini bilimsel yönden inceleyen çalışmaların yapılması yerinde olacaktır. Bilhassa yaratıcı yazarlık gibi derslerde yapay zekâ destekli şiir üretim araçlarının kullanılması söz konusu dersleri daha verimli bir hâle getirecektir.

Kaynaklar | References

- Bowra, C. M. (2004). *Yalvaçlar ve biliciler* (M. H. Doğan, Çev.). Dünya Kitapları.
- ChatGPT (t.y.). Şiir 1. <https://chatgpt.com/share/67c422e3-391c-8008-8d93-bb1741b54d9f>. (Erişim tarihi: 2 Mart 2025)
- ChatGPT (t.y.). Şiir 2. <https://chatgpt.com/share/67c421c0-d820-8008-a4fc-791fbed65c37>. (Erişim tarihi: 2 Mart 2025).
- ChatGPT (t.y.). Şiir 3. <https://chatgpt.com/share/67c42261-5710-8008-9904-1298b3048a3f>. (Erişim tarihi: 2 Mart 2025)
- Çetin, N. (2019). *Şiir çözümleme yöntemi*. Akçağ Yayınları.
- Eagleton, T. (2011). *Şiir nasıl okunur* (K. Genç, Çev.). Agora Kitaplığı.
- Kangasharju, A., Ilomäki, L., Lakkala, M., & Toom, A. (2022). Lower secondary students' poetry writing with the AI-based poetry machine. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 3 (100048), 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2022.100048>.
- Karakoç, S. (1997). *Edebiyat yazıları I*. Diriliş Yayınları.
- Kilito, A. (2021). *Araplar ve hikâye anlatma sanatı: Tuhaf bir âşinâlık* (S. Baloğlu, Çev.). VakıfBank Kültür Yayınları.
- Korg, J. (1961). *An introduction to poetry*. Holt, Rinehart and Winston.
- Köbis, N. & Mossink, L. D. (2021). Artificial intelligence versus Maya Angelou: Experimental evidence that people cannot differentiate AI-generated from human-written poetry. *Computers Human Behavior*, 114(106533), 1-13.
- Linardaki, C. (2022). Poetry at the first steps of artificial intelligence. *Humanist Studies & the Digital Age*, 7(1), 1-27 .
- Oliveira, H. G. (2017). A survey on intelligent poetry generation: Languages, features, techniques, reutilisation and evaluation. In *Proceedings of the 10th international conference on natural language generation* (ss. 11–20).
- Porter, B. & Machery, E. (2024). AIgenerated poetry is indistinguishable from human written poetry and is rated more favorably. *Scientific Reports*, 14(26133), 1-12.
- Rahmeh, H. (2023). Digital verses versus inked poetry: Exploring readers' response to AI-generated and human-authored sonnets. *Sch. Int. J. Linguist. Lit.*, 6(9), 372–382.
- Sun, Y., Yang, C.-H., Lyu, Y. & Lin, R. (2022). From pigments to pixels: a comparison of human and AI painting. *Appl. Sci.*, 12(3724), 1-15. <https://doi.org/10.3390/app12083724>.
- Turing, A. M. (1950). Computing machinery and intelligence. *Mind*, 59(236), 433-460.
- Türk Dil Kurumu (t.y.). *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 20 Nisan 2025)
- Wooldridge, M. (2022). *Bilinçli makinelere giden yol: Yapay zekânın dünü, bugünü, yarını* (Ö. Çelik, Çev.). Metis Yayınları.